

Sygn. akt IV CZ 87/19

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa G. Spółki Akcyjnej w P.
przeciwko P. Spółce Akcyjnej w K.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 grudnia 2019 r,
zażalenia strony pozwanej
na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 czerwca 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie o
kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa G. S.A. w P. przeciwko P. S.A. w K. o zapłatę kwoty 1.540.882,39 zł Sąd Apelacyjny w (...), na skutek apelacji powoda, wyrokiem z dnia 27 czerwca 2019 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 5 marca 2018 r. oddalający powództwo i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Sąd Apelacyjny wskazał, że w jego ocenie, Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, co przejawiało się brakiem rzetelnego zbadania materialnej

podstawy żądania pozwu w zakresie przepisów art. 415 k.c., 441 k.c. i 652 k.c. oraz zaniechaniem przeprowadzenia znacznej części postępowania dowodowego.

W zażaleniu na wyrok Sądu Apelacyjnego, wniesionym w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., pozwany zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. i wnosił o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c. przewiduje możliwość poddania kontroli Sądu Najwyższego decyzji procesowej sądu drugiej instancji uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zadaniem Sądu Najwyższego w takim postępowaniu jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania dokonywanego na skutek zażalenia ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu stanowiska, że wystąpiły przesłanki stosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Prawidłowość merytorycznego poglądu prawnego sądu drugiej instancji, odnoszącego się do materii będącej przedmiotem sporu pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli zażaleniowej, z wyjątkiem oceny, czy miała miejsce nieważność postępowania. Poza tym wypadkiem ocena dokonywana przez Sąd Najwyższy przy rozpatrywaniu zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu, który wydał orzeczenie w postępowaniu apelacyjnym. Sąd Najwyższy sprawdza jedynie, czy - w świetle zapatrywań przytoczonych jako podstawa rozstrzygnięcia - uzasadnione było stanowisko o wystąpieniu przesłanek wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia uchylającego wyrok i nakazującego ponowne rozpoznanie sprawy (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41, z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014/A/4, z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia

9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.).

Jak wskazano Sąd Apelacyjny uchylając zaskarżony wyrok powołał się na nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd Okręgowy (art. 386 § 4 k.p.c.) i potrzebę „przeprowadzenia znacznego postępowania dowodowego”.

W badanej sprawie Sąd pierwszej instancji prowadził postępowanie dowodowe przesłuchując świadków i biegłych w związku z treścią wydanych przez nich opinii i dowody te oddał ocenie. Sąd Apelacyjny wskazał, że przyczyną wydania wyroku kasatoryjnego było wykorzystanie przez Sąd Okręgowy, przy ustalaniu przyczyn zawału się zbiornika, opinii biegłych, którzy nie specjalizowali się w technologii budowy oczyszczalni ścieków i sami wskazywali, że ich głos w tym zakresie ma charakter doradczy a nie rozstrzygający.

Jeżeli zatem ta opinia i jej ocena przez Sąd pierwszej instancji nie były w sprawie wystarczające dla dokonania oceny żądania, to oznaczało to tyle, że w sprawie istniała potrzeba prowadzenia postępowania dowodowego, jednakże najwyraźniej chodzi tu o uzupełnienie postępowania dowodowego. Potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, jego przeprowadzenia nawet w znacznej części, nie mieści się w przesłankach ujętych w art. 386 § 4 k.p.c. usprawiedliwiających wydanie orzeczenia kasatoryjnego.

Brak jest też podstaw do przyjęcia, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy. W wyniku utrwalonej wykładni nierozpoznanie istoty sprawy rozumiane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, do czego doszło z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315; z dnia 21 października 2005 r. III CK 161/05, a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r. III CKN 151/98;

z dnia 9 listopada 2012 r. IV CZ 156/12; z dnia 26 listopada 2012 r. I CZ 147/12, oraz z dnia 16 listopada 2012 r. III CZ 83/12 - nie publ.).

Uzasadnienie Sądu pierwszej instancji odnosi się do materialnej podstawy powództwa. Sąd Najwyższego stanowczo w swoim orzecznictwie podkreśla, że ewentualna odmienna ocena prawna sądu odwoławczego, nawet jeśli łączy się z potrzebą przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, nie upoważnia do przypisania sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a może jedynie dowodzić, że – zdaniem sądu odwoławczego – sprawa została rozpoznana nieprawidłowo. Taki stan rzeczy zdaje się wynikać z uzasadnienia Sądu Apelacyjnego. Sąd ten za trafne uznał stanowisko Sądu pierwszej instancji, że pozwany prowadzi przedsiębiorstwo uprawiane za pomocą sił przyrody, co uzasadniałoby podstawę prawną roszczenia wskazywaną w pozwie, to jest art. 435 k.c., ale jednocześnie Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na potrzebę wykazania związku przyczynowego między ruchem przedsiębiorstwa a zdarzeniem szkodzącym, co, jak można wnioskować z uzasadnienia, może nastąpić przez opinię właściwych biegłych. Sąd ten, w aspekcie uregulowania wynikającego z art. 652 k.c., wskazał również na potrzebę dokonania jednego, konkretnego, ustalenia a mianowicie czy wykonawca przyjął od inwestora teren budowy protokolarnie i zwrócił uwagę, że Sąd pierwszej instancji nie rozważył ewentualnej odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 415 k.c.

Te wszystkie, dostrzeżone przez Sąd Apelacyjny, w postępowaniu dowodowym i w ocenach prawnych niedostatki nie czynią stanu nierozpoznania istoty sprawy. Powinny być usunięte przez ten Sąd, co jest konsekwencją systemu apelacji pełnej, w ramach której druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2009, Nr 6, poz. 55; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 113/16, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2014 r., IV CZ 129/13, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2015 r., III CSK 221/14, nie publ.). Sąd drugiej instancji jako sąd merytoryczny, powinien odpowiednio uzupełnić postępowanie dowodowe na podstawie art. 382 in fine k.p.c., z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z art. 381 k.p.c. lub przepisów szczególnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z

dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 86/16, nie publ.), a zebrany w obu instancjach materiał dowodowy poddać ocenie z zastosowaniem właściwych przepisów prawa materialnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

aj